

A legnagyobb ma ismert székely rovásírásos felirat 25 éve került el?

2020 július 29. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Titkokat rejt a felirat...

A székely rovásírásnak ma nagyjából ötven biztos, eredeti feliratos emléke ismert (legalább tucatnyi bizonytalan, kétes emlék mellett, és tudunk még féltucatnyi feliratról, amelyek sajnos nyom nélkül megsemmisültek). Nem így állt azonban a helyzet néhány évtizeddel ezelőttig! Néhány tudós kéziratban fennmaradt lejegyzést, ábécét!

eltekinthe százötven éve nyelvészeink összesen két eredeti felirat alapján voltak kénytelenek tanulmányozni ezt az ősi ábécét, amelynek a jelentőségét így persze éppen csak sejteni lehetett – száz éve pedig még mindig csak hatot ismertek fel. Az újabb adatok a 20. század közepétől, de inkább második felében kezdtek ismertté válni, többségében a székelyföldi templomok fokozatos restaurálása, emléki feltárása során, amikor a régi vakolatokon, freskókon felismerték a festett vagy karcolt feliratokat.

Legtöbbször rövid karcok bukkantak elő: tudni kell, hogy a 15-16. század embere ugyanúgy hajlott a graffitizésre, mint 21. századi leszármazottjai, és ezzel ugyanúgy sokszor mőkincseket rongált meg, látogatóként otthagya névjegyét akár egy szentkép felületébe vésve is. A bevésések többsége természetesen latin betűs, sokszor latin nyelvű is (hic fuit X. Y. = itt volt X. Y.), egyes templomfalakon minden talpalatnyi helyet beborítanak, de elszórtan ezek közt megjelenik egy-egy rovásírás is. Nem ritkák azonban a készítési feliratok is, amikor a falat vagy a képet készítő mester jegyzi fel a maga nevét. Ezek nagyon fontosak, már csak azért is, mert bizonyítják, hogy a köztudatban a rovásírásról élő elképzelések egy része téves!

Még ma is sokan gondolják, hogy ez az ősi írásunk a latin betűs írás előtt általánosan elterjedt kellett, hogy legyen, ámde megtérésünkkor az Egyház mint pogány hagyományt tiltotta, pusztította, ezért tértünk át a latin betűkre. A készítési feliratok nyilvánvalóan bizonyítják, hogy nem így volt: lehetetlen lett volna egyházi hozzájárulás nélkül óriási méretben felfesteni pl. a rovásírásos szöveget a dálnoki templom falára, az ugyanakkor készült latin felajánlási szöveg mellé, vagy a festőnek (talán) saját névjegyét Krisztus képmása mellé írni krétával Bögzön. Minden bizonnyal a rovásírás kevés mvelt ember ismerete volt a pogány korban ugyanúgy (különben a honfoglaláskori leletek közt tömegével találtuk volna, nem pedig három-négy darabot), mint a 15-16. században, s hosszú ideig való fennmaradása talán éppen annak köszönhető, hogy egyházi mveltség emberek ritkék féltett kincsként a tudását.

Mindkét típusú „falfirkának” van azonban egy óriási hibája: rendszerint nagyon rövid és kevés információt ad. Tulajdonképpen egy ember nevét, és esetleg azt, hogy ő mit készített, illetve mi volt a foglalkozása. Nem csoda, ha a pár betűs szöveg könnyen elvész, ha pedig megmarad vagy előkerül, nem sok újat tudunk meg belőle középkori elődeink életéről.

Ez a helyzet változott meg huszonöt éve, amikor Székelydályán a református templom külső déli hajófalán összességében kilenc méter hosszú, mélyen vésott rovásszöveg került elő.

Pontosabban szólva, nem egyszerre, egy nap alatt történt a nagy esemény: három évvel korábban, 1992. augusztus 11-én figyelt fel a felirat létre Balázs Árpád, amikor az újabb vakolatréteg egy része leomlott a falról, s alatta láthatóvá vált az ősi vakolás. Ez azonban még csak a szöveg kis részét hozta napvilágra, amiből nem lehetett sejteni, milyen jelentőségű felirattal van dolgunk. A következő évben zajló ásatás során kezdték meg szakszerűen feltárni, s a rovás teljes terjedelmében csupán a 1995. július 27–29. közé eső három napon bontakozott ki. Nagy, 7-21 centiméteres, mélyen és világosan vésott betűkről van szó, amelyeknek székely írású volta már ránézésre bizonyos, bár sajnos sok későbbi karc és véset keresztezi őket – három falszakaszt borítanak be, amelyeket támpillérek választanak el, egy a kaputól balra, kettő jobbra.

Ezeket a rovásírás területén is szakértő középkori régészünk, Benkő Elek írta le és közölte először, rajzzal együtt, 1996-ban. (A mai napig első sorban rajzos közlései ismertek. Sokáig nem értettem, miért nem hoz senki ilyen nagy fontosságú leletről jó minőségű fényképeket, mígnem magamnak is el kellett készítenem saját rajzaimat s fotóimat – majd vissza kellett mennem megismételni, mert a fotók használhatatlanok voltak. A déli nap sütötte hófehér templomfalán az emberi szem csodálatosnak látja a feliratot, a fényképezőgép viszont szinte képtelen érzékelni; csupán szakadó esőben sikerült végül elfogadható képet készíteni.)

Visszatérve Benkő Elekre: ő nem kísérelte meg kiolvasni a feliratot. Látszatra csak összevissza betűk állnak a falon, értelem nélkül. A következő tíz évben neves kutatók és amatőrök sora igyekezett olvasatot adni, de csupán két szó vált teljesen bizonyossá: a kaputól balra levő falszakasz közepén Péterfi vagy Pétörfi Balás neve olvasható.

Ma sem mondhatjuk, hogy a szöveg minden szava világos, de azért ennél már lényegesen többet tudunk, bár a kiolvasást több körülmény nehezíti. Elsőként az utólagos vésések zavaró volta, amely sok helyütt tévútra vitt többeket. A közepén például van egy 1572-es évszám, de ez egészen biztosan utólag került bele, az eredeti írás 15. századi, amit már az is bizonyít, hogy a támpilléreket a század végén ráépítették! A felirat csonka is, mert az ősi (alighanem a 14-15. század fordulójáról való) vakolat helyenként leomlott. Bizonyosan van benne íráshiba is, sőt egy-két betű hangértéke valószínűleg más, mint a későbbi, 15. század végi vagy 16. századi ábécékből ismerjük. De a legnagyobb akadályt az jelentette, hogy a felirat mérete, funkciója eltér a többi ismerttől.

A szakértők nagy többségének eszébe sem jutott, hogy tulajdonképpen nem egyetlen, hanem három vagy négy, hasonló tartalmú, de egymástól független feliratról van szó (bár látni kellett volna, hogy nem ugyanaz a kéz írta őket!). Azt pedig álmában sem gondolta senki (egy teljesen amatőr kutató, Libisch György kivételével), hogy itt sírfeliratokról van szó, hiszen ilyeneket egyáltalán nem ismertünk rovásírással. Pedig hát a középkorban a templom körüli temetőbe, régi szavunkkal cinterembe helyezték végső nyugalomra halottaikat, és kézenfekvő, hogy a templom külső falán a közelben fekvő elhunytak emlékét örökítsék meg – de hát, hitte mindenki, ha erre nincs példa, akkor ez azt jelenti, hogy a rovásírást e célra nem használták. Valójában azonban a feliratnak nincs más megoldása, mint így: Pétőrfi Balás, temet(tet)ék helyen, s a másik két falszakaszon hasonlóképpen, bár a nevek ott nem olvashatók egyértelműen.

Még nagyon sok megfejténi való van a hosszú feliraton, de az biztos, hogy nem csak mérete, hanem tartalma alapján is kincset jelent, s elkerülése óta fokozott figyelemmel és izgalommal várjuk, hogy az újabb templomfeltárásokon újabb, esetleg még különlegesebb, még érdekesebb feliratok mikor bukkannak el. Azóta öt templomból tíz újabb felirattöredékről van egyébként tudásunk, de történetesen ezek egyike sem túl hosszú és nem szolgál sok újdonsággal. Biztos azonban, hogy az emlékeknek még felét sem ismerjük, és előbb vagy utóbb bizton várhatjuk az írástörténeti múltunkról való tudásunkat megváltoztató újdonságot – [olvasható a Magyarágkutató Intézet cikkében](#).

Fehér Bence, igazgató Klasszika-filológiai Kutatóközpont Magyarágkutató Intézet

www.magyar nemzet.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lajkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

